

RENEANSO LAIKOTARPIO STATYBOS VILNIUJE KLAUSIMU

Robertas Zilinskas

*Urbanistikos katedra, Urbanistinės analizės laboratorija, Vilniaus Gedimino technikos universitetas,
Pylimo g. 26/Trakų g. 1, LT-01132 Vilnius, Lietuva. El. paštas robertas.zilinskas@centras.lt*

Įteikta 2008 05 13

Santrauka. Aprašoma renesanso, kaip reiškinių, jo pavadinimo kilmė ir apraiškos kultūros istorijoje, požymiai, sąsajos su naujovėmis skirtingose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse ir su istorinėmis asmenybėmis, prielaidos reiškiniui gyvuoti, buvusios nuo 1518 m. iki 1655 m. Analizuojamos reiškinių pažinimą apsunčiančios aplinkybės. Apibūdinama Renesanso laikotarpio statybos ir puošybos technika. Apibūdinamas medžiagos atrankos straipsniui metodas. Pateikiami išaiškinti Vilniaus Renesanso laikotarpio statybų ir rekonstrukcijų atvejai. Nustatyta, kad šio laikotarpio statyba nulėmė Vilnius istorinės dalies urbanistinį karkasą.

Reikšminiai žodžiai: dvieilis plytų rišimo būdas, gotikinio mūro technika, manierizmas, protorenesansas, renesansas, rustika, sgrafitas.

Įvadas

Renesanso, kai reiškiny, Lietuvoje ir Vilniuje mažai pastebimas, nepelnytai nutylimas ir netgi teigiama, esą tai tik epizodas mūsų kultūros istorijoje. Tačiau jo įtaka Vilniaus architektūrai labai ilgalaikė: antikinės architektūros formos naudotos nuo 1539 m. (A. Goštauto antkapis) ar net nuo 1518 (Žygimanto Senojo santuokos su Bona Sforca) iki 1903 m. (kai A. Filipovičius-Dubovikas pasistatydino secesijos stiliaus namą), vėliau su pertaukomis netgi iki 7-ojo dešimtmečio vidurio (kai baigta Profsąjungų rūmų statyba) – tai truko daugiau kaip 400 metų. Architektūros natūriniai tyrimai Vilniuje vykdomi nuo 6-ojo dešimtmečio pradžios. Per tą laiką sukaupta metodinės patirties ir duomenų apie statybas bei rekonstrukcijas XVI a. antrojoje ir XVII a. pirmojoje pusėje, mažai žinomų visuomenei, tačiau patiems tyrėjams visiškai aišku, kad tuo metu ši veikla buvo ne mažiau aktyvi negu kitais laikotarpiais, tačiau šis periodas sunkiau atpažįstamas. Nuo 1610 m. didžiojo gaisro pasidėjusi visa serija gaisrų, karų ir kitų istorinių sukrėtimų praretino miestą, nors, kita vertus, kaip tik po šio pirmojo gaisro padaugėjo prielaidų diegti naujas architektūros formas. Daugeliui yra žinoma garsioji 1600 m. T. Makovskio Vilniaus panorama, tiržuojama ant marškinėlių ir plastikinių maišelių, kurioje pavaizduotas renesanso kulminacinio laikotarpio

miestas, bet mūsų sąmonė sunkiai linkusi priimti šio vaizdo realumą. Miestas tuo metu jau buvo apjuostas gynybine siena (pradėta nuo 1503 m.), tankiai užstatyta ne tik apjuostoji jo dalis, bet ir priemiesčiai. Siluete dominuoja manieristiniai šalmis vainikuoti bokštai, virš išlikusių gotikinių bažnyčių stogų iškelti lengvų konstrukcijų manieristiniai signatūriniai bokšteliai.

Ištakos. Renesansu laikomas XIV a. Italijoje atsiradęs, ten iki XVI a. gyvavęs ir didesnėje Europos dalyje paplitęs visuomeninės minties sąjūdis, atgaivinęs antikinės vertybes ir propagavęs jomis paremtą individo tobulinimą, pasireiškęs tiksluosiuose moksluose, literatūroje, vaizduojamajame mene, muzikoje ir architektūroje. Tiksliai nenustatyta, kada jis prasidėjo. Ir anksčiau (XII–XIII a.) Italijoje gyvavo ar net dominavo panašios idėjos ir meno formos, paprastai vadinamos protorenesansu, galbūt netgi visai sklandžiai peraugusios į tai, ką vadiname renesansu įprastine prasme. Svarbu įprastą tikrinį žodį *Renesansas* skirti nuo bendrinio [1], reiškiančio tiesiog „atgimimą“. Kaip tikrinis žodis jis pirmąkart pavartotas 768–814 m. minint Karolingų Renesansą [2]. Renesansu dažnai vadinamas bet kokių prarastų kultūrinių pagrindų atgaivinimas. Į Lietuvą jis atėjo kartu su lietuviybės sąjūdžiu (Martynas Mažvydas), švietimu, Reformacija (Abraomas Kulvietis), pokyčiais

žemės ūkyje (Valakų reforma), pažangia politine mintimi (Lietuvos statutai) [3]. XIV–XVII a. italų renesanso pradininku laikomas Giotto di Bondone, 1303–1305 m. ištapęs *Scovegni* koplyčią Paduvoje. Pirmuoju renesansiniu architektūros kūriniu laikomas 1420 m. Filippo Brunelleschi pradėtas statyti Florencijos Gėlių Marijos katedros kupolas. Terminą šiam reiškiniui apibūdinti sugalvojo Giorgio Vasari, nuo 1550 m. ėmęs jį vartoti savo pirmtakų kūrybinės veiklos aprašymuose. Nebuvo aiškios renesanso pabaigos – individualios iniciatyvos ir kūrybingumo principai patys atvedė prie laisvo antikinų kanonų traktavimo ir renesansas tapo manierizmu. Labai gera dirva renesanso idėjoms plisti buvo Šiaurės Europoje, ypač Nyderlanduose, kur XVI a. įsitvirtino nauji, nebe feodaliniai visuomenės santykiai, ir kitose šalyse, kuriose plito Reformacija, palanki individo tobulinimo idėjoms. Atsižvelgiant į Šiaurės šalių klimatą, reikėjo adaptuoti architektūros formas, ir Nyderlanduose galiausiai susiklostė visiškai savitas stilius, gyvavęs iki XVII a. vidurio ir vėliau, turėjęs įtakos ir Italijos renesansui. Abi šios srovės dominavo Europoje ir tiesiogiai veikė Lietuvos kultūrą.

Prielaidos. Paplitusi nuomonė, kad Renesansas Lietuvoje tebuvo nežymus epizodas, nepalikęs pastebimų pėdsakų mūsų miestuose, kad Vilniuje išliko tik du renesansiniai pastatai: Senasis Arsenalas ir Kapitulos namas Pilies gatvėje Nr. 4 (1 pav.).

Laikotarpis, kai buvo susidariusios prielaidos pasireikšti šiam stiliui, truko daugiau kaip 137 metų: nuo

1 pav. Kapitulos namas Pilies g. 4.

Tradiciskai laikomas vienu ryškiausių Vilniaus renesanso pavyzdžių, tačiau jis yra gotikinis. 1610 m. didžiojo Vilniaus gaisro metu sudegė jo stogas, ir 1616 m. kapitulą valdant renesanso gerbėjui vyskupui Melchiorui Valavičiui įrengtas vienslaidis stogas su stilingu atiku (Zilinskas, R., nuo 1999), kuris, be to, užtikrino didesnę saugumą gatvėje galimo gaisro metu. Panašų atiką jis pasistatydino ir virš savo rezidencijos (Didžioji g. 1). Jame vėliau buvo įrengtas trečiasis pastato aukštas [55]. Panašus yra ir kunigų seminarijos Universiteto g. 6 (5 pav.) atiko likimas [11]

Fig. 1. House of Capiluta in Pilis st 4

2 pav. Išlikusi Jonušo Radvilos rūmų dalis (Liejyklos g. 2). Rūmai laikomi paskutiniu renesanso architektūros pavydžiu Vilniuje. Atkaklų Radvilų prisirišimą prie renesansinės tradicijos galima paaiškinti jų priklausymu reformatų konfesijai

Fig. 2. Remainder of Jonušas Radvila palace (Liejykla st 2)

Žygimanto Augusto sutuoktinių su Milano kunigaikštyte Bona Sforca 1518 m. iki Vilniaus vaivados Jonušo Radvilos mirties 1655 m. (2 pav.), nors ir vėliau Vilniuje tebebuvo žymi renesanso įtaka [44].

XVI amžius Lietuvoje laikomas klestėjimo laikotarpiu: vystėsi žemės ūkis, amatai, prekyba, mokslas. Laikotarpį vainikavo teisinės valstybės norminiai dokumentai – Lietuvos statutai, aplenkę savo mintimi Vakarų Europą. Sunku būtų patikėti, kad veržlus visuomenės vystymasis nebuvo palydėtas architektūros formų gausumo ir išraiškingumo. Tačiau architektūroje renesansas iki šiol mažai pastebimas.

Problemos. Pirmiausia taip yra todėl, kad klestin-tis buvo ir XV amžius – tuo metu daug statyta, XVI a. gotikinės statybos tradicija buvo tęsiama. Renesanso laikotarpiu pastatai Vilniuje daugiausia tik plečiami ir stilizuojami. Stilizavimo technika labai trapi – plonas tik pradėjęs atsirasti išorinis tinkas. Gotikinis plytų rišimo būdas taikytas visą XVI a., o gynybiniuose statiniuose iki XVII a. vidurio (artilėrijos bastėja), ir ne tik Lietuvoje, bet ir Vakarų Europoje (tai nėra atsilikimo ženklas). Tuo pačiu metu naudotos ir labai mažos plytos, panašios į XIX a. pradžios klasikines. Todėl renesanso datavimas pagal mūrą yra labai sudėtingas, svarbu išaiškinti akivaizdžiai stilingas, būdinga technika atliktas architektūros detales. Tarp tyrinėtojų yra išsisknijęs keistas subjektyvumo įnešantis ir painiavą keliantis pasididžiavimas – esą Lietuvoje ilgai naudotos gotikinės formos, nors didžiutis reikėtų kaip tik dėl priešingų priežasčių – Lietuva neatsilikio architektūros srityje nuo išsivysčiusių šalių. Negrįžtamų pasekmių renesanso relikto išaiškinimui ir išlikimui turi nepateisinamas natūros tyrimų būdas, kai padieniam zonuotojui pavedama iki atviro mūro atidengti nužymėtus

zondus, ir šis darbas tik epizodiškai prižiūrimas. Tik savo rankomis zonduojant natūrą galima rasti trapių renesanso formų, o tai daro nedaugelis atestuotų tyrėjų, kurių skaičius, beje, vis mažėja. Mažai atsilikęs nuo Vakarų Europos į Lietuvą atėjo barokas (Šv. Kazimiero bažnyčia, 1604 m.), nuo pat XVII a. pradžios ėmęs chronologiškai dengtis su renesansu priklausomai daugiausia nuo užsakovų konfesinių ir pasaulėžiūrinių motyvų, todėl tiriant svarbu žinoti, kas buvo statinio užsakovai. Ankstyvieji jėzuitų ir karmelitų pastatai turi formalių renesanso bruožų, nors ideologiškai negali būti tokiais laikomi. Ir galų gale 1610 m. gaisras, 1655 m. karas su Maskva, 1748 m. gaisras, XIX a. pradžios Žemutinės pilies ir miesto įtvirtinimų griovimas, – visa tai ir kitos nelaimės niokojo mūsų renesanso paveldą.

Požymiai. Renesanso laikotarpio statybos technika pasižymėjo nebe kiautine mūro konstrukcija, kuriai reikėjo kitokios negu gotikiniam plytų rišimui naudotų plytų proporcijos [4, 5]. Kad buvo taikyta mūro technika, aprašyta V. Levandausko, visiškai pasitvirtino, tačiau per paskutinių trijų dešimtmečių stebėjimus dar kai kas išaiškėjo.

Matyt, plintant naujai estetikai ir plytų rišimo būdui elementrių modulių harmoniją imta taikyti ir plytoms – jos trumpą laiką XVI a. 7–9-ajame dešimtmetyje darytos griežtai 1:2:4 proporcijų (dažniausiai apie 7×14×28 cm, 3 pav.). Netrukus (o ne iškart) paaiškėjus, kad dvieliame, renesansiniame pramintam rišimui labiau tinka plytos, kurių ilgis lygus dviem pločiams plius siūlės storis, jas imta ilginti. Tuo pačiu trumpu periodu į skiedinį maišyta daug molio, kas šį mūrą daro sunkiai atskiriamą nuo kone visu šimtmečiu vėlyvesnio po 1655 m. Maskvos karo naudoto mūro. Po didžiojo 1610 m. Vilniaus gaisro plytos labai suplonėjo – vidutiniškai iki 6,5 cm, nors kiti du jų matmenys nesumažėjo, dažniausiai buvo 14–15×29–31 cm. Plytų plonumą galima aiškinti jų tinkamumu išgauti smulkesnius profilius ir tiesiogine Italijos, kur plytos nuo antikinės Romos laikų visą laiką buvo plonos, tradicijų įtaka. Smulkiems profiliams išgauti į mūrą dažnai būdavo įterpiamos plokštelių čerpių eilės, profiliuotos plytos naudotos ypač retai. Taip mūryta dėl plono tinko, neleidusio vien jį naudojant formuoti profilius. Neturint įgūdžių ir tinkamos medžiagos (natūralaus lengvai apdorojamo akmens), nevengti visiškai formaliai naudoti medžio, imituojant juo akmenį (Gaono g. 7/11 [67, 68]). Akmenį imituojančios detalės dažytos tamsiai, beveik juodai (4 pav.).

Akmuo vykusiai imituotas formuojant detales iš ypatingos sudėties skiedinio (Katedros šventoriaus

3 pav. 2008 m. atrastas XVI a. antrosios pusės rūsio fragmentas (Šv. Mikalojaus/Pranciškonų g. (Zilinskas, R.))

Fig. 3. Fragment of cellar of second half of 16th century st Mikalojus/Pranciškonai st (Zilinskas, R)

4 pav. XVI a. portalas Gaono g. 7/11

Pagal liekanas ir žymes 1993 m. buvo atkurtas ir iš dalies restauruotas buvusios XVI a. vaistinės portalas, restauruota lango anga. Polichromijos atkūrimas projektuotas remiantis polichromijos tyrimų duomenimis (Kaušiniėnė, A., Šarkauskaitė, N.)

Fig. 4. 16th century portal in Gaonas st 7/11

vakariniai vartai [72]. Nepasitvirtino teiginiai, kad renesansas Lietuvoje buvo vien juodai baltas. Čia, kaip ir kitur Europoje, yra daug raudonos spalvos ir jos atspalvių: interjeruose ir fasaduose, sgrafito puošyboje (buvusi kunigų seminarija, Universiteto g. 6 [11], 5 pav.).

Renesanso pradžia Lietuvoje paprastai siejama su karalienės Bonos (nuo 1518 m.) asmeniu, tačiau tiriant Vilniaus pilis vis mažėja prielaidų renesansines rekonstrukcijas sieti ne tik su jos, bet ir su Žygimanto Augusto laikotarpiu (1548–1572 m.), nors seniausias Lietuvos renesanso artefaktas, susijęs su architektūra, yra iš esmės pilių komplekse – LDK kanclerio Alberto Goštauto,

5 pav. Buvusi XVI a. kunigų seminarija, Universiteto g. 6.

XVI a. kunigų seminarijai Radvilų funduoti ir išplėstirūmai su sgrafito puošyba Universiteto g. 6 (dabar Lietuvos Respublikos prezidentūros kanceliarija). Dabartinis trečiasis aukštas įrengtas atiko vietoje [11]

Fig. 5. Former 16th century Seminary of Priests in Universitetas st 6

6 pav. Lietuvos kanclerio Alberto Goštauto antkapis Katedroje.

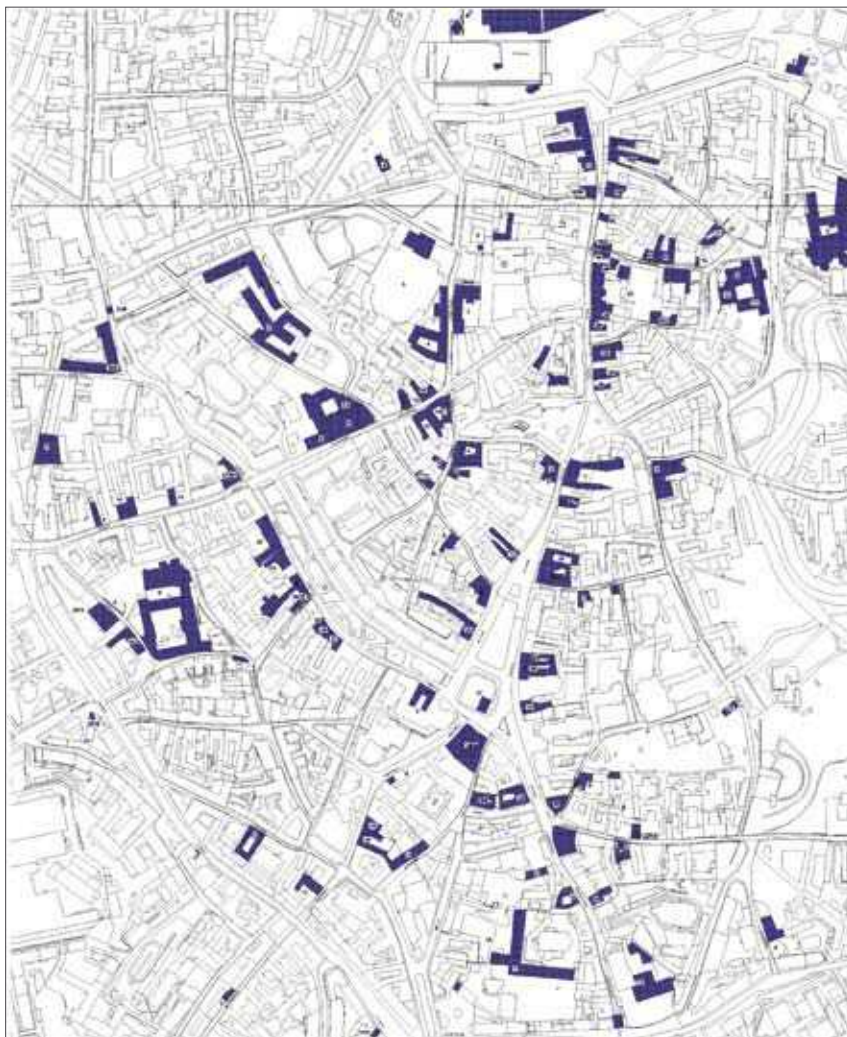
Įrengtas 1539–1540 m. italų skulptorių Mosca Giovanni Mario Padovano ir Bernardo Zanobi da Giannoti – seniausias renesanso artefaktas Lietuvoje [3, 6]

Fig. 6. Tombstone of Lithuanian chancellor Albertas Goštautas in the Cathedral

Bonos oponento, antkapis (6 pav.), įrengtas katedroje 1539–1540 m. italų skulptorių Mosca Giovanni Mario Padovano ir Bernardo Zanobi da Giannoti [3, 6].

Metodas. Čia apžvelgiami renesanso statybos technikos ar jo architektūros formų pasireiškimai, pastebėti tiriant Vilniaus pastatus ar jų liekanas, nesistengiant specialiai remtis kitų mokslų, tokių kaip istorija, archeologija, duomenimis, nes jie jau yra žinomi visuomenei (K. Katalyno 2006 m. paskelbti archeologiniai duomenys apie Vilniaus plėtrą iki XVII a. imtinai). Todėl čia pateikiami duomenys tik tų archeologinių tyrimų, kurie vykdomi kompleksiskai su architektūros tyrimais. Kiek daugiau, tačiau be specialių pastangų čia remiamasi giminingais, kone naudingiausiais na-

grinėjamai temai polichromijos tyrimais, kurių duomenys itin mažai publikuojami. Tikslas – atskleisti renesanso formų paplitimą Vilnaus mieste tiriant ne tik nuo pamatų statytus pastatus, bet ir rekonstruotus nagrinėjamu laikotarpiu. Mažiau gilinamasi į Vilniaus pilis, kurios šiuo metu tebetiriamos ir medžiaga apie jas publikuojama. Čia nagrinėjama tik civilinė statyba, nes gynybinė, nors ir aktyviai vykdyta Vilniuje XVI–XVII a., labai pagerintų laikotarpio urbanizacijos rodiklius (gynybinę XVI–XVII a. architektūrą plačiai apžvelgia L. Girlevičius 2008 m. rengiamoje disertacijoje). Renesanso tradicijai čia nepriskiriama jėzuitų ir karmelitų ordinų statydinti pastatai (ir šių ordinų įtakai, pvz., universitetui), kurie buvo intensyviai statyti XVII a. pradžioje, tiesiogiai naudojant renesanso formas, pačių šių ordinų ideologijos atmetas kaip reformatoriškas. Peržiūrint nuorodas, anotacijas ar užuominas atrenkamos tos, kuriose tiesiogiai vartotas terminas *renesansas* arba statinių raida sieta su XVI a. antrąja ar XVII a. pirmąja puse. Daugiausia naudojama mažiausiai apdorotais tiesioginiais šaltiniais – tyrimų ataskaitomis, leistomis daug kartų pavadinimą keitusio Paminklų restauravimo instituto. Medžiaga, išleista iki jo privatizavimo 1993 m., saugoma Vilniaus apskrities archyve (VAA), vėlesnę paveldėjo UAB Projektavimo ir restauravimo instituto (PRI) autorinių darbų saugykla. Šis tas sukaupta ir tebe kaupiama kitose specializuotose įmonėse, tokiose kaip UAB „Senajo miesto architektai“ (SMA). Smulkesnių, daugiausia personalinių įmonių ir nepriklausomų atestuotų tyrėjų asmeninių archyvų (AA) duomenų kilmė čia daugiausia pažymėta ne šaltinių sąraše, o tiesiog tekste. Tyrimų ataskaitos visada išleidžiamos ne mažiau kaip trimis egzemplioriais, vienas jų visada saugomas tyrimų užsakovo, vienas pridodamas prie projektų juos derinant su Kultūros paveldo departamentu (KPD), todėl visos ataskaitos saugomos šio departamento Vilniaus teritoriniame padalinyje (VTP). Pasinaudota taip pat neformaliais tyrėjų ryšiais (nuo 2005 m. daugiausia B. Gudynaitės iniciatyva keičiantis duomenimis nuolat pildoma Vilniaus architektūros tyrimų suvestinė). Čia apsiribota tik bendriausių faktų pateikimu abėcėlės tvarka pagal dabartinius adresus, šaltiniuose nurodant tokius adresus, kokie buvo atitinkamų ataskaitų leidimo metu. Sugrupuoti duomenys apie statinius ir kompleksus, statytus Renesanso laikotarpiu (1 lentelė), ir pateiktas šiuo laikotarpiu rekonstruotų objektų sąrašas, visus atvejus nužymint miesto centrinės (7 pav.) dalies schemoje neatliekant tikslaus rekonstrukcijų pėdsakų lokalizavimo atitinkamose valdose.

7 pav. Vietos Vilniaus centrinėje dalyje, kurių statybai ar rekonstrukcijai įtaką darė renesanso sąjūdis

Fig. 7. Places in the central part of Vilnius, connected with construction and reconstruction influenced by Renaissance movement

1 lentelė. Statiniai ir kompleksai, statyti Renesanso laikotarpiu

Table 1. Buildings and complexes built during the Renaissance

Aušros Vartų/Subačiaus g. sankryža. Po automobilių aikštele rastos XVI–XVII a. rūšių liekanos (Valeckas, R.).

Aušros Vartų g. 7. Bazilijonų vienuolyno kompleksas. Natūroje užfiksuoti statybinės veiklos, vykusios 1589–1609 m., faktai [7]. XVI a. patalpų ir fasadų struktūra dominuoja rūsyje. Ji imta už pagrindą vėliau rekonstruojant pastatą ir suteikiant jam dabartinį pavidalą. Rasta liekanų prie pietinės valdos sienos, kasinėjant kiemą ir pietinės ugniasienės vietoje (Zilinskas R., 2004–2006).

Aušros Vartų g. 16. Šv. Nikodemo bažnyčia. Rytų (Lapų gatvės) fasade XVII a. pr. mūras (Račinskas, R., Zilinskas, R., 1997).

Aušros Vartų g. 27. Viena rūsių patalpa suformuota apie XVI a. (Račinskas, R., Zilinskas, R.).

Bernardinų g. 4. Sklype seniausia užstatymo dalis yra renesansinė tvora su vartais [8, 9].

Bernardinų g. 10. Seniausias mūras yra XVII a. pr. ugniasienė nuo gretimo namo – Olizarų rūmų Bernardinų g. 8 (Zilinskas, R., 2005).

Bernardinų g. 11. Renesansiniai rūšiai [10].

S. Daukanto a. 3. Rūmų kompleksas. 1543 m. Goštautų vyskupams funduoti rūmai nuo pamatų renesansiniai (Račinskas, R., Valeckas, R., Zilinskas, R., 1996). Universiteto g. šiaurinė gotikinė dalis Radvilų funduota kunigų seminarijai, dukart renesansiškai stilizuota. Seminarija XVI a. pab. išplėsta į pietus priestatu, statytu specialiai šiai paskirčiai. Atrastas supaprastinto orderio vartų portalas. Antrasis aukštas ir atikas puošti sgrafito architektoniniu dekoru (5 pav.). Atike rasta niša, kurios dugne yra unikalus sgrafito technika atliktas optinis langelis. Kiemo pusėje pirmajame aukšte išliko XVII a. pr. juodai ir baltai tapyto augalinio manieristinio apvado fragmentas. Yra spalvinės interjero puošybos fragmentų [11].

S. Daukanto a. 4. Bonifratrų vienuolyno kompleksas. Klebono namas statytas XVI a. vid., pastatas kunigams emeritams – 1618 m. [12].

Didžioji g. 3. Renesansinis rūšys, atrastas dešinėje valdos pusėje [13].

Didžioji g. 4. Chodkevičių rūmai. Natūros tyrimai parodė, kad pagrindinis jų tūris, fasadų kompozicija ir detalės yra XVII a. pradžios. Tai matoma rūsiuose ir dešiniajame flygelyje. Valdą Chodkevičiai suformavo iš kelių miestelėnų amatininkų posesijų, ėmę jas supirkinėti nuo 1619 m., maždaug tuo metu jie pradėjo rūmų statybą [14].

Didžioji g. 19/2. Bilsiukevičiaus namas. Pamatai XVI a. pab., yra iš dalies išlikusi galerija kieme, interjero elementų, Stiklių g. fasade rasta taip pat ir statybos laikotarpio angų sąramų liekanų. Nustatyti trys renesansinės statybos etapai [15]. Pirminis mūras zonuotas Didžiosios gatvės fasade (Zilinskas, R., 2004).

Didžioji g. 24, 26. Pirklių gildijos namai. Namų Nr. 24 vakarinis korpusas, statytas XVI a. antrojoje pusėje, laikomas renesansiniu. Namų Nr. 26 kiemo šiaurinis korpusas statytas 1608 m. [16].

Dominikonų g. 13. Zavišų rūmai. Renesanso laikotarpiu, XVII a. pr., suformuotas dabartinis valdos užstatymo kontūras [17].

Dominikonų g. 16. Išaiškinta pastato dalių raida nuo XVI a. pab. [18].

Gaono g. 4. Pastatas statytas XVI a. pab.– XVII a. pr., eksterjere rasta renesansinių formų [20, 21].

Gaono g. 5. Tipiškas mūrinis XVI a. pab.–XVII a. pr. trijų patalpų miestiečio amatininko namas. Gatvės fasade rastas XVII a. lango apvado sgrafito dekoras (Bėčienė, I., Valeckas, R., 1993) [22].

Geležinkelio g. 39. Šv. Stepono bažnyčia. Nuo pamatų iki karnizo renesansinė, būdinga kompozicija, architektoninė puošyba, yra sgrafito [23].

Šv. Jono g. 13. Kardinalija. Kiemo korpuse aptikti dviejų renesanso etapų statinio pamatai. Rasta juodai ir baltai tapyto geometrinio ornamento fragmentų. Archeologiškai tiriant neišlikusio Kardinalijos pietinio flygelio plotą atkasti pamatai, iš kurių anksčiau yra statyti XVII a. pr. (Zilinskas, R., 2000).

Karmelitų g. 3. Dabartinis pastatas suformuotas iš trijų atskirų vienaaukščių pastatų, iš kurių vienas – renesansinis [24]. Iširta XVI–XVII a. skliautuota patalpa, angos tarp patalpų ir fasaduose [25].

Klaipėdos g. 7. Šalia miesto sienos iš jos vidinės pusės atkastos XVI–XVII a. gamybinių statinių liekanos iš plytų ir akmenų, krosnies pamatas (Zilinskas, R., 2007).

Ligoninės g. 5. Išsiaiškinta sklype stovėjusio XVII a. pr. pastato vieta [26].

Lydos g. 4/2. Vienaaukštis pastatas Lydos ir Kėdainių gatvių kampe, statytas XVI–XVII a. [27].

Lukiškių a. 10. Dominikonų vienuolynas. Rūsiai suformuoti renesanso laikotarpiu, XVII a. Nustatyta renesansinė rūsių plano struktūra [28].

Maironio g. 11. Bernardinių vienuolyno kompleksas. Nuo pamatų renesansiniai reto Lietuvoje kvadratinio plano tipo Eustacho Valavičiaus rūmai prie A. Volano gatvės jau stovėjo 1557 m. [29], vėliau atiteko L. Sapiegai, kuris juos fundavo bernardinų seserijai, 1624 m. rūmai buvo išplėsti, renesansinė komplekso evoliucija truko ne mažiau kaip 70 metų [30, 31] (Zilinskas, R., 2006).

Šv. Mykolo g. 6. Flygelis prie gatvės. Didesnė valdos užstatymo dalis nuo pamatų statyta XVI a. antrojoje pusėje. Iš dalies išlikusi medinė pirminė perdanga [32] (Račinskas, R., Zilinskas, R., nuo 1999).

Šv. Mykolo g. 8. Pastatas nuo pamatų statytas XVI a. antrojoje pusėje koklių cecho vietoje. Yra stilingų angų liekanų (Švabauskienė, A.).

Šv. Mykolo g. 12. Išlikusi viena XVII a. pr. rūsių patalpa, kurią dengia cilindrinis skliautas (Zilinskas, R., 2004).

Pilies g. 1. XVII a. pr. rūsių liekanos (Valeckas, R.).

Pilies g. 3, 5. Kapitulos namas. Renesansiniai gatvės fasado puošybos elementai – langų apvadai, būdingi skliautai, rūsiai [33].

Pilies g. 22. Medicinos kolegijos namas. Pietinio flygelio antžeminė dalis XVII a. pr. Išliko medinė XVI ar XVII a. salės perdanga iš profiliuotų lentų, sienų tapybos fragmentų [34], iš dalies medinio XVII a. pr. manieristinio portalo atspaudai su polichrominiu apvadu (Zilinskas, R., 2002). Kiemo šiaurės rytinio flygelio antrasis aukštas ne naujesnis kaip XVII a. pradžios. Tai ankstyvojo renesanso tipo pastatas, kaip ir Valavičiaus rūmai bei Pylimo g. 26/1 pietryčių flygelis. Daug yra angų su arkinėmis sąramomis, nišų [35].

Pilies g. 32. Viktorijos namas. Trys renesansiniai mūryti rūsiai, tokio pat mūro yra ir antžeminėje dalyje [36]. Skliautuotos patalpos, pradėtos formuoti XVI a. pab. (Gudynaitė, B., 1996). Pagrindinių sienų tinklas suformuotas XVI a. pab. (Gudynaitė, B., Račinskas, R., 2002).

Pilies g. 38. Syrkinio knygyno namas. Rūsysis ir pirmojo aukšto patalpos pietvakarinėje namo dalyje yra XVI a. pab. (Račinskas, R., Zilinskas, R., 1998).

Pylimo g. 7. Šreterių koplytėlės – mauzoliejiaus liekanos, Sinodo pastatas. 1558 m. evangelikai reformatai jau turėjo kapines su medine koplytėle už Trakų vartų. Rasta renesansinio mūro liekanų [37].

Pylimo g. 25/2. XVI a. pab.–XVII a. pr. rūšysis su cilindrinio skliautu (Zilinskas, R., 2000).

Pylimo g. 26/1. Tiškevičių rūmai. Rytinis korpusas statytas XVI a. pab. Skliautuoti rūšiai, pirminių gatvės fasado angų liekanos. Reto ankstyvojo renesanso namo tipo (kaip ir Valavičiaus rūmai, Pilies g. 22 kiemo korpusas) pavyzdys (Račinskas, R., Zilinskas, R., 2002).

Pylimo g. 37. Gatvės fasadinėje sienoje zonuotas XVI a. pab.–XVII a. pr. mūras (Zilinskas, R., 2006).

Pylimo g. 51/1. Išlikusios XVII a. pirmosios pusės dvi rūšio patalpos ir to paties laikotarpio pirmojo aukšto sienų fragmentai [38].

B. Radvilaitės g. 6. Kirdėjų rūmai. Pirminis pastatas statytas 1604–1611 m. Išsiaiškinta pirminė planinė struktūra, architektūrinio dekoro detalės, langų dydžiai. Kiemo pusėje buvo atvira arkada [39].

B. Radvilaitės 12. Gyvenamąjį namą XVI a. pasistatydino italų architektas. Išliko statybos laikotarpio rūšysis, sumūrytas iš itin smulkių plytų, ir hipokaustinė šildymo sistema (Samukienė, A.).

Rūdninkų g. 8. Igno Oginskio rūmų komplekso pagalbinis pastatas. Rasta XVII a. pr. mūro liekanų skersinėje sienoje pirmajame aukšte, rūšyje (Zilinskas, R., 2005).

Rūdninkų g. 13. Išsiaiškintos XVI a. pastato ir jo ūkinės dalies struktūros, išlikę ankstyvieji elementai, tarp jų arkinės pamatų konstrukcijos, krosnių padai. Nustatyti rekonstrukcijų etapai. Šiaurės rytuose išliko ištisai salės sienas dengianti XVI a. pab. siužetinė tapyba. Tapytos ir medinės salės lubos. Apatinėje sienų dalyje rasti medžio atspaudai leido spręsti, kad ji buvo dengta medžio plokštėmis. Yra XVI a. skliautų. Faktūriniu tinku išorėje išskirti antrojo aukšto langų apvadai su kryželiais [40–42].

Rūdninkų g. 14. Pastatas pradėtas formuoti renesanso laikotarpiu [43].

L. Sapiegos g. 1. Sapiegų rūmai. Pirmieji mūriniai rūmai pastatyti apie XVII a. pirmąją pusę [44].

Skapo g. 3. Pastatas statytas Renesanso laikotarpiu. M. Sarbievijaus kiemelio rytinėje dalyje rastos nukapotų renesansinių pilias-trų žymės [45].

Stiklių g. 6, 8. Mūras namo Nr. 8 gatvės fasade, skliautas pirmajame aukšte XVI a. pab.– XVII a. pr. (Račinskas, R., Zilinskas, R., 2002). Abiejų namų, sujungtų 1977 m., rūšiai evoliucionavo trimis etapais nuo XVI a. antrosios pusės iki XVII a. pr. (Zilinskas, R., 2004).

A. Strazdelio g. 4. Aikštelėje į šiaurę nuo pastato atkastos XVII a. pr. pamatų ir rūsio skliauto liekanos (Zilinskas, R., 2007).

Subačiaus g. 6. Dunių rūmai. Gatvės korpuse rasta renesansinio mūro, sgrafito deko [46]. Kiemo šiaurinis korpusas ankstyviausias, XVI a. pastatas XVII a. pr. buvo padidintas, dekoruotas – antrojo aukšto langai puošti apvadais, sandrikais ir tapytais ornamentais (Bėčienė, I., 1994). Grafo Dunių rūmai suformuoti sujungus du renesansinius pastatus (Bėčienė, I., Račinskas, R., 1999).

Trakų g. 8. Vakarinės dalies skliautuotas rūsys, mūrytas XVII a. pr. (Račinskas, R., Zilinskas, R., 1995).

Trakų g. 9. Švč. Mergelės Smėlynuose bažnyčios Oginskių koplyčia, pranciškonų vienuolynas. Koplyčia prie bažnyčios pristatyta XVII a. pr. Pranciškonų vienuolynui būdingas renesansinis evoliucijos etapas [47]. Nustatyta renesanso fazė gotikiniame frontone [48]. Vakariniame bažnyčios fasade yra renesansinio mūro [49].

Trakų g. 10. Sofijos ir Juozapo Tiškevičių rūmai. Po centrine rūmų dalimi galu į gatvę stovėjęs pastatas buvo rekonstruotas XVI a. pr. Su juo sujungtas pietrytinis namas, kurio rūsys yra greičiau XVII a. pr. Laiptinėje yra išlikusių medinių antpakopių. Dviejų rūsio patalpų skliautai name pirminiai (Zilinskas, R., 2006).

Trakų g. 14. Ankstyviausias mūras yra XVII a. pr. Arkinis pamatas po kiemu iš brauktinių plytų, rištų riebiu skiediniu. Po pastatu aptikta sienos ąša ir jos sankirta su kita to paties laikotarpio siena su nišos liekanomis. Yra buvęs rūsys, kurio skliautas neišliko (Zilinskas, R., 2006).

Universiteto g. 5. Universiteto Istorijos fakulteto pastatas. Išlikęs XVII a. pr. iš mūro suformuotas dūmtraukis, yra to paties laikotarpio pamatų aplink pastatą žemiau grindinio lygio (Zilinskas, R., 2006–2007).

Vokiečių g. 14, 16. Pirmojo aukšto evoliucija prasideda nuo XVI a. (Zilinskas, R., 2001).

A. Volano g. 2/7. XVI a. antrosios pusės pamatai. Užstatymas valdoje minimas nuo 1577 m., jau trečiąkart nuo XVI a. vidurio pasikeitus jos savininkui: Hornostajus, Mikalojus Radvila Rudasis, evangelikų bendruomenė (Zilinskas, R., 2008).

A. Volano g. 9. Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčia. Funduota LDK kanclerio Leono Sapiegos bernardinų vienuolynui, statyta kartu kaip giminės mauzoliejus (ten tebėra fundatorių palaikai). Statybos pradžia datuojama nuo 1593 m. ir 1596 m. Paskutinis bažnyčios renesansinis evoliucijos etapas – 1627 m. skliauto statyba. Rasta polichrominio dekoru: rustai ant piliastrų fasaduose ir interjere, siužetinė tapyba (Zilinskas, R., 2006, Raila, V., 2006–2007).

2 lentelė. Statiniai ir kompleksai, kuriuose užfiksuotos renesansinių rekonstrukcijų žymės

Table 2. Buildings and complexes with signs of Renaissance time reconstructions

Antakalnio g. 4 – buvusi Šv. Petro ir Pauliaus bažnyčios špitolė (Filipavičienė, G.); **Aušros Vartų g. 5** – Bazilijonių vienuolynas [50, 51]; **Aušros Vartų g. 8** [52]; **Aušros Vartų g. 9** (Valeckas, R. 1999); **Aušros Vartų g. 12** – Medininkų vartai (Račinskas, R., Zilinskas R., 2001, Zilinskas, R., 2002)); **Benediktinių g. 2/28** – Vilnios vartai [53]; **Bokšto g. 6** – Savičiaus ligoninė [54] (Zilinskas, R., 2007); **Bokšto g. 21** (Zilinskas, R., 2007); **Didžioji g. 1** – Franko namas [55]; **Didžioji g. 8, 10** – Universiteto klinikų namas (Grabusovas, V., Zilinskas, R., 1993–1994); **Didžioji g. 13** [56]; **Didžioji g. 16** [57]; **Didžioji g. 18/2** (Kazlauskienė, D., Račinskas, R., Zilinskas, R., 1996); **Didžioji g. 25** (Gudynaitė, B., Valainienė, R., 1996); **Didžioji g. 30** (Valeckas, R., Valeckienė, D. 2002); **Didžioji g. 31** – Rotušė [58, 59] (Zilinskas, R., 2007); **Didžioji g. 33/2** – Rudaminos namas, LDK Iždo namas [60, 61]; **Didžioji g. 39** (Valeckas, R., 1996); **Didžioji g. 40** [62]; **Dominikonų g. 6, Šv. Ignoto g. 11** – Dominikonų vienuolynas [63, 64]; **Dominikonų g. 7/20** (Račinskas, R., Zilinskas, R., 2002); **Dominikonų g. 8/11** – Šv. Dvasios bažnyčia (Zilinskas, R., 2005); **Dominikonų g. 12** – Švč. Trejybės bažnyčia (Zilinskas, R., 2003); **Dominikonų g. 14** [18]; **Dominikonų g. 15/1** Gureckų rūmai (Valeckas, R., 1995); **Etmonų g. 3/4** [65]; **Gaono g. 6** [66]; **Gaono g. 7/11** – vaistinininko namas (4 pav.) (Račinskas, R., Valeckas, R., Zilinskas, R., 1993, Valeckas, R., 1994) [67, 68]; **Šv. Ignoto 6** – jėzuitų noviciatas [69]; **Katedros aikštė** [70–74]; **Šv. Kazimiero g. 3** [75] (Gudynaitė, B., Zilinskas, R., 1996); **Kėdainių g. 6** – Pranciškonų vienuolynas (Zilinskas, R., 2006); **Literatų g. 9/2** (Valeckas, R., 1999); **Maironio g. 6, 8, 10** – bernardinų vienuolyno kompleksas (Valeckas, R., 1988, Radovičius, J., Valeckas, R., 1989); **Pilies g. 4** – kapitulos namas (Zilinskas, R., nuo 1999); **Pilies g. 6/2** [76–78]; **Pilies g. 9/14** [79]; **Pilies g. 10** (Valeckas, R., 1995) [80]; **Pilies g. 14** [81]; **Pilies g. 16/2** (Zilinskas, R., 1996); **Pilies g. 18** [82]; **Pilies g. 20** – Profesorių namas [83] (Zilinskas, R., 2003); **Pilies g. 24** – Naručio viešbutis (Račinskas, R., Valeckas, R., Zilinskas, R., 1994) [84]; **Pilies g. 26** – Signatarų namas [85]; **Pilies g. 36** – Lietuvių lėbarybės draugijos namas (Zilinskas, R., 1999); **Rūdninkų g. 16** (Kaušiniene, A.); **Savičiaus g. 7** [86]; **Savičiaus g. 11** [87]; **Šv. Stepono g. 5** (Širvinskienė, D.); **Subačiaus g. 3, 5** [88]; **Universiteto g. 3** – Universiteto kompleksas [89–91]; **Universiteto g. 4** – Alumnatas [92]; **Užupio g. 15** – Šv. Baltramiejaus bažnyčia [93]; **Vilniaus g. 39/Klaipėdos g. 6** [94]; **Vilniaus g. 47/18** [95]; **Vokiečių g. 2** [96]; **Vokiečių g. 12** [97]; **Vokiečių g. 18/12** – Evangelikų liuteronų kirchė (Valeckas, R., 1990–1991); **Vokiečių g. 20** [98]; **Vokiečių g. 24** – Ulricho Hozijaus namai (Raila, V., 2007); **Vokiečių g. 26** [99]; **Žaliųjų ežerų g. 49** – Verkių dvaro sodybos kompleksas [100].

Išvados

1. Materialus su architektūra susijęs nekilnojamas Vilniaus renesanso paveldas aprėpia ne trumpesnę kaip 116 metų laikotarpį (1539–1655), o teorinės prielaidos jo plėtrai gali aprėpti 137 metus (nuo 1518 m.).
2. Seniausias pagrįstai datuotas renesansinis pastatas Vilniuje jau stovėjo 1557 m. (Valavičių rūmai), o vėlyviausia pastato dalis, dėl kurios sutaria visi teoretikai, yra 1627 m. statytos Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčios skliautas. Abu jie yra viename komplekse – bernardinų vienuolyne, kurio renesansinė evoliucija truko ne mažiau kaip 70 metų.
3. Natūriniais architektūros tyrimais yra išsiaiškinta per 120 objektų ir kompleksų mieste, susijusių su Renesanso laikotarpio statybomis ar rekonstrukcijomis (neįvertinant grynai istorinių, ikonografinių, archeologinių, polichromijos tyrimų ir kitų šaltinių, gynybinės architektūros, pilių komplekso ir architektūros, išoriškai panašios į renesansinę).
4. Visi šie skaičiai rodo, kad Vilnius buvo intensyviai užstatomas ir atnaujinamas Renesanso laikotarpiu, o, pažymėjus išsiaiškintas vietas miesto plane, tapo akivaizdu, kad statybinė veikla Renesanso laikotarpiu lėmė dabartinį jo istorinės dalies urbanistinį karkasą.

Šaltiniai

1. Burke, P. 1987. *The Renaissance*. London: Macmillan.
2. Karsavinas, L. 1933. *Europos kultūros istorija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultetas.
3. Gudavičius, E. 2001. *Lietuvos istorija nuo seniausių laikų iki 1569 metų*. Vilnius.
4. Levandauskas, V. 1977. *Lietuvos renesansinių pastatų mūro medžiagos ir technika*. Vilnius: Mokslas.
5. *Lietuvos architektūros istorija*. 1987. Red. J. Minkevičius. Vilnius: Mokslas.
6. Grinius, J. 1940. *Vilniaus meno paminklai*. Kaunas: Šv. Kazimiero d-ja.
7. Bilytė, I.; Racevičius, R.; Samukienė, A. 1984. *Gorkio 73. Buv. Šv. Trejybės cerkvė ir varpinė. Architektūriniai tyrimai*. VAA F2-193-35.
8. Biekšienė, B. 1989–1990. *Bernardinų 4. Gyv. namo I eilės žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. VAA F2-1387-2, F2-1387-4.
9. Biekšienė, B. 1997. *Bernardinų 4-2, 5, 6. Gyv. namas AtR51 (šiaurinio korpuso vakarinė dalis) architektūriniai tyrimai*. AA, VTP.
10. Jučienė, J.; Urbonienė, E. 1975. *Pilies skg. 11. Vilniaus universiteto korpuso istorinė anketa ir architektūriniai tyrimai*. VAA F5-1915.
11. Račinskas, R.; Valeckas, R.; Zilinskas, R. 1999. *Universiteto g. 6. Lietuvos Respublikos prezidentūros kanceliarija. Architektūros tyrimai*. PRI F5 B.7008.
12. Garonaitė, T. 1988. *Kutuzovo a. 4. Buv. Bonifratrų vienuolynas. Detalūs architektūriniai tyrimai*. VAA F2-384-64.
13. Kuncaitienė, A.; Lipakovienė, S. 1993. *Didžioji 3. Gyvenamojo namo II eilės architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B.6578.
14. Lipakovienė, S.; Sidaraitė, A. 1982. *Gorkio g. 46. XVI–XIX a. gyv. namas, Chodkevičių rūmai. Detalūs architektūriniai tyrimai*. VAA F2-484-42.
15. Bėčienė, I.; Zilinskas, R. 1995. *Didžioji 19/2. Pastato architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B.6883.
16. Simonavičius, Ž. 1985. *Gorkio g. 66, 68. Gyvenamieji namai. Architektūriniai tyrimai. II etapas (detalūs tyrimai)*. VAA F2-588-43.
17. Juknevičienė, G. 1978. *Garelio 13. Ryšių ministerijos mokyimo kombinato esamo stovio fiksacija, I eilės architektūriniai tyrimai*. VAA F2 - 466-2.
18. Kazlauskienė, D. 2000. *Dominikonų g. 14, bt. 2. Buto architektūriniai tyrimai*. AA, VTP.
19. Jarmalavičienė, R. 1977. *Garelio 16. Gyv. namo papildomi architektūriniai tyrimai*. VAA F2-772-1.
20. Valeckas, R. 1987. *Stiklių 4. Pastato I etapo architektūriniai tyrimai*. VAA F2-881-101a.
21. Valeckas, R. 1992. *Gaono 4. Pastato tyrimai statybos valymo darbų metu*. VAA F2-881-233a.
22. Valeckas, R. 1995. *Gaono 5. Architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B. 6905.
23. Kazlauskienė, D. 1995. *Geležinkelio g. 39. Šv. Stepono bažnyčios architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B.6830.
24. Dagilis, S.; Urbonienė, E. 1975. *Biržų 3. Gyv. namo architektūriniai tyrimai*. VAA F2-552-1.
25. Gudynaitė, B., Zonnas, V. 1997. *Karmelitų g. 3. I aukšto patalpos architektūriniai ir konstruktyviniai tiksliniai tyrimai*. PRI 58-1562.
26. Gudynaitė, B. 1993. *Ligoninės g. 5. Gatvės korpuso žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. PRI F2-882-87. AA.
27. Gudynaitė, B. 1980. *Lydos g. 4/2. PPD architektūriniai tyrimai*. VAA F2-922-2.
28. Širvinskienė, D. 1992. *Šv. Jokūbo-Pilypo bažnyčios vienuolynas. Klebonijos architektūriniai tyrimai. I eilė*. VAA F2-276-48.
29. Kasperavičienė, A. 1992. *Eustacho Valavičiaus senasis dvaras Vilniuje. Iš Straipsnių rinkinys „Nuo gotikos iki romantizmo“*. Vilnius: Academia.
30. Zilinskas, R. 1989. *Bernardinų vienuolyno I eilės architektūriniai tyrimai*. VAA F5-4993.
31. Zilinskas, R. 1992. *Bernardinų vienuolyno II eilės architektūriniai tyrimai*. VAA F2-656-34.
32. Račinskas, R. 1999. *Šv. Mykolo g. 6-18. Buto architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B.7454.
33. Bučinskaitė, A. 1989. *18 kvartalo architektūriniai tyrimai*. VAA F2-304-10.
34. Valeckas, R.; Zilinskas, R. 1999. *Pilies g. 22. Architektūros tyrimai*. PRI.

35. Zilinskas, R. 2005. *Pilies g. 22. Antro aukšto patalpų architektūros tyrimai*. SMA.
36. Miknevičienė, G.; Ptašek, M. 1990. *Dailininkų namo, vad. „Viktorijos“ namu, AtV 29, I eilės architektūriniai tyrimai*. VAA F2-788-13.
37. Knežienė, V. 1996. *Pylimo g. 7. Pastato architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.1612-5.
38. Račinskas, R.; Zilinskas, R. 1995. *Pylimo g. 51/1. Pastato architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.58-1493.
39. Bėčienė, I.; Valainienė, R. 1989, 1991. *Barboros Radvilaitės g. 6. Pastato architektūriniai tyrimai*. VAA F2-1474-4, F2-1474-5.
40. Gudynaitė, B. 1985–1996. *Rūdinkų g. 13. Gyvenamojo pastato architektūriniai tyrimai*. VAA F2-882-10, F2-882-11.
41. Gudynaitė, B. 1990. *Rūdinkų g. 11, 13. Gyvenamųjų pastatų papildomi architektūriniai tyrimai*. VAA F2-882-83.
42. Gudynaitė, B. 1992. *Rūdinkų g. 13. Pastato XVI a. architektūros paminklo AtV993 architektūrinių tyrimų ir restauravimo darbų priežiūros mokslinė ataskaita*. VAA F5-6451, F5-6452, F5-6453.
43. Spudas, V.; Urbonienė, E. 1976. *Rūdinkų g. 14. Gyv. namo architektūriniai tyrimai*. VAA F5-1326.
44. Purlys, E. 1996. *Sapiegų rūmai Vilniuje. Architektūriniai tyrimai. I tomas. II a. stilistinės kartogramos*. PRI F2 B.1008-2.
45. Kuncaitienė, A.; Lipakovienė, S.; Švabauskienė, A. 1991. *Skapo g. 13. Architektūriniai tyrimai*. VAA F2-118-600.
46. Širvinskienė, D. 1990. *Subačiaus g. 6. Gatvės fasado architektūriniai tyrimai*. VAA F2-721-3.
47. Ptašek, M. 1986. *Trakų g. 9. Pranciškonų vienuolynas. Architektūriniai tyrimai*. VAA F2-204-36.
48. Kazlauskienė, D. 1996. *Trakų g. 9. Švč. Mergelės Marijos (Pranciškonų) bažnyčia. Architektūriniai tyrimai. Gotikinis frontas*. PRI F5 B.7078.
49. Kazlauskienė, D. 1999. *Trakų g. 9. Švenčiausiosios Mergelės Marijos Pranciškonų bažnyčios šiaurinės sienos, presbiterijos, rytinio fasado, pagrindinio fasado architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.206-151.
50. Katilius, A.; Povilauskaitė, V. 1985. *Gorkio g. 71. Švč. Trejybės moterų vienuolynas, gyv. namas. Architektūriniai tyrimai. II etapas*. VAA F2-193-39.
51. Račinskas, R.; Valeckas, R.; Zilinskas, R. 1990. *Aušros Vartų g. 3. Moterų vienuolyno šiaurinio korpuso architektūriniai tyrimai*. VAA F2-193-63.
52. Purlys, E. 1969. *Gorkio g. 84. Architektūrinių elementų tyrimai*. VAA F5-267.
53. Širvinskienė, D. 1995. *15 kvartalo papildomi tyrimai*. PRI F2 B.1053-14.
54. Valeckas, R. 2005. *Bokšto g. 6. Žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. SMA.
55. Zilinskas, R. 1988. *Gorkio g. 29/2. Gyv. namo architektūriniai tyrimai*. VAA F2-881-120a.
56. Jurevičienė, L.; Lipakovienė, S. 1988. *Didžioji g. 13. Gyv. namas. Architektūriniai tyrimai iškelus gyventojus*. VAA F2 B.881-125a.
57. Purlys, E.; Račinskas, R. 1988. *Pastatas Vilniuje, Didžioji g. 16. Architektūriniai tyrimai*. VAA F5-4678.
58. Bėčienė, I.; Račinskas, R.; Valeckas, R.; Zilinskas, R. 1995. *Didžioji g. 31. Vilniaus Rotušės žvalgomieji architektūriniai tyrimai. Rūsų, palėpė*. PRI F2 B.719-2.
59. Bėčienė, I.; Račinskas, R.; Zilinskas, R. 1997. *Didžioji g. 31. Vilniaus Rotušės tiksliniai polichrominiai ir architektūriniai tyrimai. I aukšto patalpos 117–119*. PRI B.7145.
60. Kazlauskienė, D. 1998. *Didžioji g. 33/2. Pastatas Vilniuje. Architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.1741-5.
61. Buivydas, R.; Račinskas, R.; Zilinskas, R. 1998. *Didžioji g. 33/2. Pastatas Vilniuje. Architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.1741-7.
62. Garonaitė, T. 1992. *Didžioji g. 40. Pastato architektūriniai tyrimai*. VAA F2-851-40.
63. Jarmalavičienė, R.; Petravičiūtė, B. 1985. *Garelio g. 6, K. Giedrio g. 11. Dominikonų vienuolynas: architektūriniai tyrimai. Planų stilistinės kartogramos*. VAA F2-488-59.
64. Jarmalavičienė, R.; Petravičiūtė, B. 1985. *Garelio g. 6, K. Giedrio g. 11. Dominikonų vienuolynas: architektūriniai tyrimai. Fasadų stilistinės kartogramos*. VAA F2-488-60.
65. Bytautas, M. 1988. *Čaikovskio g. 3/4. Detalūs architektūriniai tyrimai*. VAA F2-1136-48.
66. Valeckas, R. 1990. *Gaono g. 6. AtV79 Architektūriniai tyrimai 1989-90*. VAA F 2-881-175a.
67. Valeckas, R. 1994. *Gaono g. 7. Architektūriniai tyrimai statybų darbų metu*. PRI F5 B.478-139, AA.
68. Valeckas, R.; Zilinskas, R. 1995. *Gaono g. 7. Pastato AtV80 „Stiklių“ restoranas architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B.6906.
69. Purlys, E. 1971. *Giedrio g. 6. Namų žvalgomieji tyrimai*. VAA F2-73-17.
70. Kitkauskas, N. 1982. *Gedimino a. Architektūriniai tyrimai Gedimino a. 1978 m. atkastų XIV a. mūro pastato liekanos*. VAA F-5 3087.
71. Kitkauskas, N. 1994. *Katedros a. Žemutinės pilies kunigaikščių rūmų teritorijos tyrimai. 1993 m. Tyrimų architektūrinės dalies ataskaita. T. IV*. PRI F5 B.6777.
72. Buivydas, R.; Gudynaitė, B.; Zilinskas, R. 1999. *Katedros a. Statinių liekanų architektūros tyrimai*. PRI F5 B.7498.
73. Purlys, E. 2001. *Katedros a. Vilniaus žemutinės pilies valdovų rūmai. XV–XIX a. pastatas pilies kalno papėdėje (buv. „Šliozbergo namas“)*. PRI F5. B.7792.
74. Purlys, E. 2002. *Katedros a. Vilniaus arkikatedros rytinis fasadas (jungtis tarp arkikatedros ir valdovų rūmų)*. PRI F5. B.7791.
75. Jarmalavičienė, R. 1980. *Vito g. 3. Kurčiųjų draugijos kultūros namų detalūs tyrimai*. VAA F5-2618.
76. Povilauskaitė, V. 1989. *Pilies g. 6/2. Gyv. namo fasadų žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. VAA F2-1389-1.
77. Gudynaitė, B. 1995. *Pilies g. 6/2. Pastato AtR 19 I aukšto bt. 1 patalpų prie Pilies g. ir rūsijų architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.1389-8.
78. Gudynaitė, B. 1995. *Pilies g. 6/2. Pastato AtR 19 I aukšto bt. 9 patalpų prie Pilies g. ir rūsijų žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.1389-7.
79. Širvinskienė, D. 1995. *Pilies g. 9/14. Banko patalpų architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.58-1436.
80. Jarmalavičienė, R.; Urbonienė, E. 1976. *Pilies g. 10. Gyv. namo architektūriniai tyrimai*. VAA F5-1621.

81. Garonaitė, T.; Urbonienė, E. 1982. *Pilies g. 14. XIV–XVI a. architektūros paminklo architektūriniai tyrimai*. VAA F2-512-15.
82. Garonaitė, T. 1989. *Pilies g. 18. Gyvenamojo namo I eilės architektūriniai tyrimai*. VAA F5-4991.
83. Garonaitė, T. 1989. *Pilies g. 20. Gyvenamojo namo I eilės architektūriniai tyrimai*. VAA F5-5003.
84. Valeckas, R.; Zilinskas, R. 1994. „Naručio“ viešbutis. *Architektūros tyrimai, daliniai apmatavimai, nuotraukos*. PRI F2 B.58-1441.
85. Gudynaitė, B. 1997. *Pilies g. 26. Papildomi kiemo fasadų ir dalies II–III aukštų (kiemo korpusuose) architektūriniai tyrimai*. PRI F2 B.101-269.
86. Purlys, E.; Širvinskienė, D. 1991. *Savičiaus g. 7. Išorės pirminiai architektūriniai tyrimai*. VAA F2-881-212a.
87. Buivydas, R. 1994. *Savičiaus g. 11. M. K. Čiurlionio muziejus. Architektūriniai ir konstruktyviniai tyrimai*. PRI F2 B.851-53.
88. Firkovičius, L.; Katilius, A. 1982. *Subačiaus g. 3, 5 (Gorkio g. 82). Architektūriniai tyrimai*. VAA F2-465-37.
89. Urbonienė, E. 1982. *Universiteto g. 3. Vilniaus universiteto Baltoji salė su bokštais. Architektūriniai tyrimai, I tomas*. VAA F2-118-505.
90. Urbonienė, E.; Vanagaitė, Z. 1982. *Universiteto g. 3. Vilniaus universiteto Baltoji salė su bokštais. Architektūriniai tyrimai, I tomas*. VAA F2-118-506.
91. Urbonienė, E. 1982. *Universiteto g. 3. Vilniaus universiteto Baltoji salė su bokštais. Architektūriniai tyrimai, II tomas*. VAA F2-118-507.
92. Jarmalavičienė, R.; Urbonienė, E. 1975. *Universiteto g. 4. Buv. Alumnato pietinio ir rytinio korpusų architektūriniai tyrimai*. VAA F5-1309.
93. Laucius, G. 1980. *Užupio g. 15. Buv. Baltramiejaus bažnyčios žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. VAA F2-1010-2.
94. Urbonienė, E. 1980–1981. *L. Giros g. 39/Klaipėdos g. 6. Mokyklų kompleksas (mokytojų namai). Architektūriniai tyrimai*. VAA F5 B-2675.
95. Širvinskienė, D. 1995. *Vilniaus g. 47/18-1. I aukšto žvalgomieji architektūriniai tyrimai*. PRI F5 B.6907.
96. Jarmalavičienė, R.; Spudas, V. 1979. *Muziejaus g. 2. Dailės parodų rūmų PPD susipažinimas su objektu*. VAA F5-2036.
97. Urbonienė, E. 1981. *Muziejaus g. 12. Gyv. namas. PPD. Architektūriniai tyrimai*. VAA F5-2724.
98. Povilauskaitė, V. 2000. *Vokiečių g. 20. I aukšto patalpa. Architektūriniai tyrimai (žvalgomieji)*. PRI F2 B.417-18.
99. Bėčienė, I.; Gasparavičienė, S.; Zilinskas, R. 1997. *Vokiečių g. 26. Pastatų žvalgomieji architektūros ir polichromijos tyrimai*. PRI F5 B.7159.
100. Buivydas, R.; Kunigėlis, A.; Lasavickas, S. 1992. *Žaliųjų ežerų g. Vyskupo K. Bžostovskio buv. rūmų pamatų liekanos. 1989–1990 m. architektūrinių-archeologinių tyrimų ataskaita*. VAA F5-6171.

ABOUT RENAISSANCE CONSTRUCTION IN VILNIUS

R. Zilinskas

Abstract. The paper describes the Renaissance phenomenon and name, its peculiarities and connection with innovations in different areas of life of the Lithuanian society and with historic personalities. Preconditions for the phenomenon's existence occurred in 1518–1655. Circumstances hindering cognoscibility of the phenomenon are analysed. The construction and decoration technique of the Renaissance are characterized. The method of material selection for this paper is described. The discovered cases of Renaissance construction and reconstruction in Vilnius are briefly reviewed. It is found that Renaissance construction determined the urban framework of Vilnius historic part.

Keywords: Distich brick binding, Gothic masonry technique, Mannerism, Protorenaissance, Renaissance, Rustic, Sgraffito.

ROBERTAS ZILINSKAS

Dept of Urban Design, Research Laboratory for Urbanistic Analysis, Vilnius Gediminas Technical University (VGTU), Pylimo g. 26/Trakų g. 1, LT-01132 Vilnius, Lithuania.
E-mail: robertas.zilinskas@centras.lt

Probation in PKZ (Poland), 1988. Publications: author of 2 research papers. Research interests: architectural heritage.